

РОЛЬ НАУКОВОЇ ШКОЛИ «ІНТЕЛЕКТ» У ПІДГОТОВЦІ ДИСЕРТАЦІЙ

Богатирьов Іван Григорович

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна*

Наукова школа «Інтелект» зародилася на початку 2003 року на базі Чернігівського юридичного коледжу ДДУПВП (протокол № 8 від 20 вересня 2003 року) та набула свого осучаснення завдяки вченій раді Університету державної фіскальної служби України (протокол № 10 від 25 жовтня 2018 року) [1, с.86]. До її складу увійшли професорсько-викладацький склад кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, оперативно-розшукової діяльності, криміналістики, а також практичні працівники органів і установ виконання покарань та пробації, суду, прокуратури, адвокати з усіх областей України.

Завдяки старанням вчених наукової школи «Інтелект» в Україні була створена така наукова платформа, яка випереджає час і створює основу подальшого розвитку науки взагалі, і пенітенціарної, зокрема. Наукова школа «Інтелект» займається розвитком сучасних теорій юриспруденції, пропагує наукову думку на вітчизняних і міжнародних симпозіумах, конференціях, семінарах з проблем покарання за вчинене кримінальне правопорушення, протидії та запобігання злочинності в суспільстві, захист прав і свобод людини у цивільних, земельних, екологічних та інших суспільних відносинах [2, с. 6].

Основна мета діяльності даної школи змінити вектор виконання і відбування кримінальних покарань за вчинене кримінальне правопорушення, у силу чого засуджена особа має пройти три стадії: соціалізацію; ресоціалізацію; реінтеграцію. Кожна із цих стадій забезпечує не тільки сприйняття порядку і умов відбування покарання, а і набуття здібностей адаптуватися до цих умов і набути навички реінтегруватися в суспільство після звільнення.

Найбільш вагомим здобутком наукової школи «Інтелект» є формування нової еліти правників та втілення в практичну діяльність пенітенціарних установ і уповноважених органів пробації нової моделі трансформації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну систему.

До речі, саме в даній школі відбулося професійне становлення цілої плеяди вітчизняних вчених пенітенціаристів. Серед них: професори А. І. Богатирьов, О. І. Богатирьова, С. І. Халимон, М. С. Пузирьов, О. О. Шкута, С. Р. Тагієв, О. Г. Михайлик, Я. В. Стрелюк, Д. В. Колочин. Приємно відмітити, що у 2023 році вчений наукової школи «Інтелект» доктор юридичних наук, професор О. О. Шкута став переможцем в номінації Вчений року, і отримав від Верховної Ради України державну нагороду.

Загалом за 21 рік існування наукової школи її вченими було захищено 9 докторських дисертацій та 38 кандидатських дисертацій, опубліковано 50 монографій, 32 навчальних посібників, 10 підручників, науково-практичних коментарів, глосаріїв та ін. Науковий потенціал школи дозволяє адекватно відповідати на сучасні виклики соціалізації, ресоціалізації та реінтеграції осіб які вчинили кримінальне правопорушення; запобігання та протидії злочинності у різних сферах суспільного життя, здійснювати наукове забезпечення правотворчої та правозастосовної діяльності.

До речі, створення наукових юридичних шкіл визначено одним із напрямків подальшого розвитку правничої освіти в Україні. Варто зазначити, що формування наукової школи в Університетах ВЗО стає актуальною у XXI ст. Саме з індивідуальної наукової школи здебільшого характерною стає колективна діяльність формальних та неформальних дослідницьких структур, зокрема наукових шкіл.

Останні є надзвичайно ефективними формами творчого колективного співробітництва вчених, їх кооперації в процесі наукового пошуку. Тому дослідження питань, пов'язаних з ними, завжди викликало і викликає неабиякий інтерес широкої наукової громадськості.

З науковими школами пов'язуються успіхи в конкретних науках, розширення можливостей управління наукою та великими дослідницькими колективами. Перенесення на них принципів роботи наукових шкіл, утвердження в цих колективах окремих позитивних рис школи – це також один із шляхів інтенсифікації наукової діяльності.

Унікальність будь-якої наукової школи зумовлюється також тим, що це колектив дослідників, який самоорганізується. Члени його об'єднані передусім спільними науковими інтересами, в більшості своїй є одностайними, що мають однаковий духовний знаменник.

Для цього колективу характерні демократичність та ентузіазм, обстановка творчості, безперервного наукового спілкування, гострих і палких дискусій, принципової, проте доброзичливої критики. Як свідчить соціальна практика, найбільш плідно група чи колектив дослідників на чолі з науковим керівником функціонують в таких структурах ВЗО: – кафедра; інститут, університет.

Вони сприяють залученню творчої молоді до науки, виступаючи своєрідними системами відбору, підготовки та виховання дослідників. У

результаті навколо керівника наукової школи і його команди формується колектив його учнів і співробітників, який за певних умов може стати зародком школи або навіть перетворитися на неї.

І, навпаки, за несприятливих організаційних умов перспективна в науковому відношенні група може залишитися в зародковому стані, тобто не набути характерних рис наукової школи. Наукова школа «Інтелект» – це прояв її учасників колективної форми творчості під безпосереднім ідейним та практичним керівництвом вченого й учителя, який живить цей колектив науковими ідеями й визначає методи та зміст робіт, що проводяться в школі.

Вона є своєрідна естафета передачі знань у правовій науці. Саме наукова школа “зосереджує” величезну творчу енергію вчених, координує їх діяльність у процесі наукового пошуку, максимально сприяє розкриттю творчих здібностей молодих учених, їх вихованню й перетворенню в зрілих дослідників, ініціює нові “точки росту” науки та напрямів, сприяє їх становленню.

Ось чому питання, пов’язані з формуванням та успішним функціонуванням наукових шкіл у ВЗО, їх внеском у правову науку, набувають особливого значення у зв’язку із трансформацією наукової системи в нашій країні, коли наукові школи можуть змінювати вектор навчання і роботи ЗВО.

Вчений, який повною мірою поєднує талант дослідника й вчителя, унікальний, бо його значення для науки від цього тільки зростає. Виховання таких лідерів науки, всебічна підтримка їх, посилення зв’язків академічної науки з вузами як джерелами поповнення її молодими дослідниками сприятиме формуванню й розвитку наукових шкіл.

Нового аспекту набувають і дослідницькі програми. Нині вони можуть становити державне замовлення науці. Треба тільки вирішити, якій з формальних чи неформальних груп вчених або шкіл його запропонувати, якій з них віддати перевагу в конкурсі на здобуття гранту тощо. І, навпаки, наукова школа, колектив учених можуть пропонувати таку дослідницьку програму, що зацікавила б державні структури.

Інакше кажучи, наукові школи доцільно використовувати в гнучких організаційних структурах науки, створюючи на їх основі тимчасові колективи для реалізації певної дослідницької програми як державного замовлення. Отже, наукові школи, що склались, або колективи, які наближаються до них, можуть відіграти значну роль у перебудові науки в нашій країні, здобутті вагомих наукових результатів.

Наукова школа «Інтелект» сьогодні активно комунікує з іншими вітчизняними школами, які потужно працюють у містах Дніпро, Києві, Львові, Харкові, Одесі, Рівному, Ірпені, Чернігові. Саме поєднання функціонування цих шкіл створюється підґрунтя щодо підготовки майбутніх науковців у сфері Права». Її головне завдання навчити молодь основам наукової роботи та розвитку наукового мислення, виховання

нових талантів та розробка на кафедрі в університеті, академії окресленої наукової ідеї * проблеми, напрямку) під керівництвом вченого) [3, с. 14].

Отже, наукова школа «Інтелект» – це один із інструментів вчених комплексно та системно впроваджувати в освітній та науковий процес юридичні, педагогічні та психологічні знання, які сприяють у свою чергу отриманню суспільно важливого очікуваного результату у виді докторської дисертації або дисертації доктора філософії.

Література:

1. Богатирьов І.Г. Життя та творчість на межі тисячоліть. Київ : ВД «Дакор» 2019. 180 с. С. 86.

2. Богатирьов І.Г. Українська пенітенціарна наука. Наукові здобутки школи «Інтелект» (друге видання) . К. : ПП «Заграй», Київ. 2013. 352 с. С. 6.

3. Богатирьов І.Г. Нариси становлення пенітенціарної системи в Україні у працях вчених наукової школи «Інтелект» : монографія. Київ : ВД «Дакор» 2021. 242 с. С. 14.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-5>

АКТУАЛЬНІ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (ЦИВІЛЬНІ ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ)

Бондар Наталія Петрівна

постдокторант (сторонній науковий дослідник),

Університет Екс-Марсель

м. Екс-ан-Прованс, Франція;

кандидат юридичних наук,

*завідувачка кафедри цивільно-правових дисциплін
та правової підтримки підприємницької діяльності,*

ТОВ «Харківський університет»

м. Харків, Україна

Слова подяки: Words of thanks :

Ця робота отримала підтримку уряду Франції в рамках інвестиційного плану Франції до 2030 року в рамках Initiative d'Excellence d'Aix-Marseille Université – A*MIDEX ” AMX-22-UKR-10. Aix-Marseille UNIVERSITE підтримується програмою PAUSE,